

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 18. junija 1884.

Obseg: Obdelujmo umno naša polja! — Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva. (Dalje.) — Kmetijske novice in izkušnje. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dalje.) — Govor dr. Bilinskega o šestem oddelku obrtniške postave v državnem zboru 16. maja. (Dalje.) — Noč pred sv. Dnevom. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Obdelujmo umno naša polja!**

Spisuje V. Rohrmann, pristav deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

I.**Zakaj orjemo na ozke kraje ali grede?**

Mnogo se je uže pisalo o umnem poljedelstvu, mnogo, kako bi se pospeševala rodovitnost zemlje, ki je vir vsega vžitka — vendar naš kmetovalec jo deloma kot tako še premalo pozna in čisla, kar nam kaže obdelovanje njeno. Veliko kmetovalcev je še, ki žalibog orjejo zemljo, da je le izorana, jo povlačijo, da je povlečena, se poslužujejo orodja, katero danim njim razmeram ni primerno itd. Velevažni pomen jakosti obdelovanja ni jim dovolj jasen, dokazov v to dajejo nam tu in tam v ozbilje naši domači kraji.

Ne mislimo si naše zemlje kot mrtve stvari, ki le v stajališče služi rastlinam, mislimo si jo marveč kot naravno delavnico rastlinoreje, katera tem bolje izdelke daje, čem bolj z umnimi pripomočki ji kmetovalec streže! Ona je najbolj gotovo naložen kapital za kmetovalca, kateri tem večje obresti daje, čem bolj je ona rodovitna.

Večjo rodovitnost zemlje pa tudi mi lahko dosežemo, ako zemljo umno obdelujemo, kar izdatno plodonosnost njeno pospešuje, povekša. Naj nam služijo v izgled naši severni bratje Čehi, kojih gospodarstva so res izgledna v tem oziru! Umno obdelovanje zemlje je pa v raznih krajih kaj različno in se ravna po obnebi, krajevni legi, jakosti zemlje, vrstenji rastlin itd. splošno rečeno po krajevnih razmerah (ekonomični situaciji). Te razne razmere je neobhodno potreba do drobnega spoznavati in si na podlagi natančne preiskave in merodajnega izkustva izbrati pravi način obdelovanja — način, koji nam osiguri kolikor možno največji in najbolj izdatni vspah!

Ako pogledamo naša polja, vidimo po večjem — govorim sosebnost o Dolenjski — oranje na ozke kraje. Gotovo se nam takoj rodi vprašanje, je li to opravičeno ali ne?

Deloma da, deloma ne!

Namen oranja na ozke kraje je hitro odpeljavanje ali odvracanje preobilne mokrote, da se mokra zemlja

hitreje osuši; rabi se pa tudi pri zeló plitvi plasti, da zamorejo rastline, sosebnost one z daljšimi koreninami, vspešno rasti. Prvi namen je opravičen le v posameznih slučajih in sicer na težki zemlji s plitvo gornjo plastjo, kjer je spodnja plast neprodrljiva in v legah, kjer leži površje polja malo da ne enako visoko s površjem blizo tekoče vode, kakor to vidimo po Dolenjskem na nižje ležečih poljih, ki se prostirajo poleg Krke, na pr. od Belecerkve doli proti Dobravi itd., ki bi o času izstopa celemu pridelku polja pri drugačnem načinu obdelovanja še bolj škodovati zamogla, kakor uže sedaj škoduje.

V takem položaji držati se mora naš kmetovalec vodila, da čem bolj mokra in neprodrljiva je spodnja plast, tem manj široki in manj plitvi, toraj bolj ozki in bolj visoki kraji so boljši. Slednji se tudi zbokajo, da odstranjenju preobilne mokrote tudi veter lažje pripomore. V tem slučaju, to je, ako nam dane razmere ali ekonomična situacija velewa omenjeni način obdelovanja na ozke kraje, naj se namenu primerno tako postopa, da se razori nekaj globokejši naredijo, kakor je dosedaj navadno, kateri razori potem tako činijo, kakor odprti jarki pri odpeljavanji vode (drenaži). Da se razori globokejši naredijo, poslužuje naj se po plugu še lopate; boljše se pa to napravi z osipovalnikom, kakor v posameznih krajih Česke delajo, kjer so ozki kraji na mestu. Razori se naj zraven tega naredijo po padu zemljišča, da se voda lahko odteka, ne pa da v njih zaostaja in nabiraje se škoduje rasti zelišč.

Ker pa takih razmer ne najdemo tako splošno po Dolenjskem, naj se toraj posnema v ugodnejših legah umni gospodarji in prestopi se k oranju vsaj na široke kraje le v prid. Obdelovanje je pri ozkih krajih bolj nepravilno, kajti navadno pride v sredi kraja rodovitna zemlja skupaj, med tem, ko jo pri razoru, sosebnost pri plitvi plasti, čisto primanjkuje; ravno tako godi se z gnojem, ako nismo tako previdni, da pri raztrosenji pustimo v sredi kraja progo in ga tudi v razoru dajemo. Sejanje navadno trpi. Podorano seme kupiči se navadno v sredi kraja, podvlačeno pa pri zbokanih krajih bolj proti razoru. Vpliv ozračja ni enak in velja to sosebnost o toploti, kar pa je odvažno za rast zelišč. Plevel, sosebnost isti, kojemu ugaja mokrota, se rad vrine pri razoru in se prostira dalje. K temu pridruži se pa većinoma še ona velika škoda, da se rastoče mlade rastline vsled odtekajoče se vode,

ki se pa navadno vsled slabo speljanih razorov v teh nabira, v rasti zadržujejo in celo poginejo.

O vsem tem rečenem prepriča se lahko sleherni, ako prehodi naša polja o času mlade setve — našel bode gotovo te izjave opravičene.

Koliko prostora pri razoru praznega, koliko površja pomanjkljivo posejanega, kako zanikrna, slaba rast pri razoru! Nasprotno pa posamezno kaka gosta, pregosta rast — na korist slame — v sredi kraja! koliko zrna zametanega, ki bi nam dalo umno vporabljeno lahko boljše žetve!

In čem bolj ozki so kraji, temveč je škode, temveč je prostora praznega — tembolj se zmanjša plošča plodonosne zemlje! Ni ta škoda izdatna dovelj, da bi se v ugodnejših legah oranje na ozke kraje zapustilo in pričelo orati na široke kraje. Polja postanejo iz naštetih vzrokov — po izkustvu umnih kmetovalcev — dosti bolj plodonosna.

Naredijo se ti kraji navadno po 18—20 in več brazd široki. Površje krajev se dela ravnò in njih lega naj bo po padu zemljišča. Brazde orjejo se tega del enako globoko in razori speljajo naj se dobro, da se voda lahko odteka. Pri strmi legi naredijo se kraji se ve da v navpični meri na pad zemljišča, da nam ne odnaša voda prsti.

Vodilo: „Čem manj razorov je, tem bolj se povekša plošča plodonosne zemlje“, pripravilo je umne kmetovalce k oranju brez krajev — se ve da v najbolj ugodnih legah, ki pa Dolenjski tudi ne primanjkujejo popolnem. Za odpeljavanje preobilne mokrote spelja se pa pri tem načinu obdelovanja po potrebi ena ali več brazd s plugom, kateri se po strani drži, da naredi bolj trikotni jarek. Te brazde naredijo se vestno po padu zemljišča in treba jih je večkrat čistiti. Dobro speljane brazde za odtekanje vode nadomestujejo razore pri polji, katerega smo na kraje orali. Na Českem in drugod je tako oranje na ugodnih legah splošno, radi kojega njim zemlja tudi dosti večji vžitek daje.

Preiskujmo tudi mi dane nam razmere in izvolimo si pravi način obdelovanja v tem oziru in pokazati se hoče, za koliko bolj smo se okoristili z umnim obdelovanjem. (Dalje prih.)

Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva.

Spisal R. Dolénc, vodja deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

(Dalje.)

V dostih krajih je bilo tudi slučajno, da je učitelj z drevesnico prav resno, in dasiravno po velikih zaprekah, tudi z vidnim vspehom začel, toda premestili so ga, ali si je pa sam na boljše mesto pomagal; njegov naslednik — ali pa že celo naslednica! — je pa vse zopet opustil.

In tako je od večine nekdanjih drevesnic ljudskih šol danes le še prostor, katerega ima kdo v namenu, ali pa še tega ni. So sicer v tej zadevi tudi izjeme, to je, najde se še sem ter tje kaka drevesnica ljudske šole, pa v koliko slučajih bi bilo boljši, da bi niti teh ne bilo, bodi-si zaradi tega, ker so v takem stanu, v kakoršnem bi nikakor biti ne smele, ali pa zaradi tega, ker so povod razprtijam, neslogi med učiteljem in srenjo, ali pa med učitelji samimi. Prvo je navadno tam, kjer si misli učitelj, da ima pravico ker je bil drevesca izgojil, jih tudi prodati; drugo pa

tam, kjer je po več in vrh tega še oženjenih učiteljev na eni in isti šoli nameščenih.

Navadno ima namreč šolsko drevesnico le eden učitelj v oskrbi, in čestokrat ne tisti, kateri o stvari največ razumi, ampak morda tisti, kateri je le gotovim gospodom najbolj pri srci, če tudi o stvari le malo, ali morda še celo skoro nič ne razumi. Ko pride čas za oddajanje drevja, oddaja ga za denar, od katerega le malokdo ali pa tudi nihče ne vé, kam se steka, kako zaračuni itd.

Sicer se pa tudi po takih drevesnicah in to ne redkokrat, uže odrastlo rodeče drevje nahaja, nahaja se v njih tudi lahko velik, ako ne še celo prevagljivi del prostora s krompirjem, fižolom, salato, mogoče še celo z večletnimi kuhinjskimi rastlinami, kakor so špargeljni, zasajen, kar je ravno vse kaj rado povod razprtiji, in stvari — šoli — škodljivo. Da se nam ne bode od katere strani krivična sodba o drevesnicah ljudskih šol očitala, hočemo priznati, da je mogoče, da se nahaja kje tudi kaka, katera je v vsakem oziru brez graje toda — videli je še nikjer nismo.

Današnje drevesnice ljudskih šol ne morejo toraj po vsem tem toliko zadostiti, da bi se sadjarstvo v zadostni meri po deželi udomačilo, ker prvič so kakor rečeno, naši gospodje ljudski učitelji še v prevagljivi večini stroki, to je sadjarstvu dosti premalo kos, in drugič bi trebalo tudi, da se drevesnice ljudskih šol, to je, da se njih oskrbovanje v vsem prav postavno določi in uredi, ker sicer ne bodo nikdar do prave sistematične trdnosti dospele.

Da se gospodje učitelji v stroki zadostno podpró, bi bilo pred vsem potrebno, da se na pripravnici kmetijski strokovnjak namesti previden s potrebno drevesnico, kateri bi sadjarstvo temeljito teoretično, in posebno pa praktično podučeval. Zastran današnjega kmetijskega poduka na pripravnici si niso učitelji pač prav nič na boljšem, kajti, kakor se iz popolnem zanesljivih ust sliši, opravi zdajšnji gospod profesor naravoslovskih predmetov in ob enem kmetijstva, vse sadjarstvo v poldruguri uri(!). To je pač nič in trikrat nič, in kak čudež potem, ako pride se ve da v mestu rojen in izrejen gospod učitelj na deželo, kateri ni v stanu pšenice od rži ločiti, pa tudi ne hruševnega drevesa od bukve, kaj še le od jablane.

Ljudske učitelje na pripravnicah v vsem kmetijstvu temeljito podučevati, je pač nemogoče pa tudi čisto nepotrebno, kajti kje in kedaj pridejo oni v položaj, na deželi v vsem kmetijstvu vspešno podučevati, ker za to niti časa nimajo.

Prav lahko bi se pa učitelji na pripravnici v sadjarstvu, trtoreji, gnojeznanstvu in čebelarstvu temeljito podučevali; oni pa tudi prav lahko v teh predmetih potem z vspehom na deželi uže bolj odrastle učence, posebno pa postavne kmetovalce podučé, in ako to storé, storé kakor ljudski učitelji pred Bogom in ljudmi dovolj, več od njih zahtevati je neopravičeno in tudi skoro uže nespametno.

Ker je slavni deželni zbor sprevidel, da se na ljubljanski pripravnici učitelji res tako malo, tako izginljivo malo kmetijstva in osobito sadjarstva naučé, da niti od njih (ako se privatno ne potrudijo, kaj več se navaditi) zahtevati ni mogoče, da bi na deželi z vspehom za povzdigo sadjarstva kaj storili; ustanovil se je, in to na predlog in prošnjo vrlega ljudskega učitelja gosp. Matije Ranta na Slapenski vinarski in sadjarski šoli, poseben tri tedne trajajoč učiteljski kurs. Ta kurs je, ako od pravih, za stvar resnično ljubezen goječih slušateljev obiskan, kajti z onimi, kateri, kakor bi Dunajčan rekel, le „der Hetz wegen“ na Slap pridejo, ni stvari čisto nič pomagano, ampak

rala bi se vsaka trta posebej preiskati. Do dobrega posrečilo se je lokalizovanje trtne uši baš le v Istri blizu Pirana, pa še tam večinoma s preplavenjem, in baš ne toliko s pomočjo žveplenega ogljenca.

Na vsak način ima pa lokalizovanje, ako je sploh še mogoče, ako se tudi popolnem ne posreči, to je, ako se tudi uš popolnem ne uniči, — trte gredó pri tem se ve da vse v nič, navadno se še pred impregniranjem zemlje izkopljejo ter zažgó — to veliko korist, da se uš jako, jako decimira in se torej vsled tega v dalnji zaploditvi močno omeji.

Da bi pa v Veliki Dolini uže samo lokalizovanje popolnem zadostovalo, **na to niti misliti ni**. Naj se jo danes še tako dobro lokalizuje, čez malo časa se bode zopet čez Savo priklatila, kajti na Štajarskem, celó pa na Hrvatskem je uže v tako veliki meri razširjena, da jej skoraj nikakor v okom priti ne morejo. (Konec prihodnjič.)

Obdelujmo umno naša polja!

Spisuje V. Rohrmann, pristav deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

II.

Zakaj ne zboljšujemo rodovitnosti zemlje z globokejšim obdelovanjem?

Uže potrebno, ne le koristno je, da pričnemo našo zemljo globokejše obdelovati, kajti da to plodonosnost njeno pospešuje, znano je vsestransko!

Večji in boljši pridelki, koje umni kmetovalci s tem dosežejo, poplačajo obilno narasle večje stroške globokejšega obdelovanja. Slednje je pa uže tudi tega del tako drugod vdomačeno in koristonosno, da se umno gospodarstvo v sedanji dobi brez njega še misliti ne more!

Žalibog! da smo Dolenjci tudi v tem oziru še tako na nizki stopinji!

Naša, ne borna, pač pa dosedaj manj plodonosna zemljišča zamoremo s tem izdatno zboljšati! — Globoko obdelovanje je 22—32 cm. (8—12") globooko oranje ali pa samo zrahljanje spodnje plasti na isto globokost v zvezi z navadnim oranjem.

Nam li je res tako obdelovanje v korist? — Da! Kajti ž njim dosežemo večji in boljši pridelek. Zemljišča se z globokim obdelovanjem prostorno povečajo; zgornja plast postane močnejša in spodnja rahlejša. Zaloga rastlinske hrane — redilnih tvarin — se vsled tega pomnoži. Korenine rastlin se v globoko zrahljani zemlji lahko in krepko razširjajo in tega del lažje preskrbijo s potrebnim živežem. Najbolj očividni dokaz o tem daje nam korenstvo, detelja itd., kojih narava globokejše obdelavanje zahteva.

Razmerje mokrote postane ugodno! V globoko zrahljani zemlji razdeli se deževna voda primerno na večji prostor, kakor v plitvi — zemlja v prvem položaji ono lahko popiva. Nasprotno pa tudi preobilno mokroto lažje odpeljuje in to deloma z odtekanjem, deloma izparivanjem. Rastline trpijo vsled tega manj radi preobilne mokrote. V spomladi se pa taka zemlja hitreje osuši in sejati se zamore bolj zgodno — lažje pravočasno.

Toda ne le mokrota se s tem dobro reguluje, ampak tudi toplota! Suša bode pri globoko obdelani zemlji manj škodovala rastlinam, kakor pa pri plitvi plasti, kajti spodnja zrahljana plast ostane bolj mokrotna, vlažna in rastline zamorejo si vsled daljših in krepko razširjenih korenin lažje s potrebno vodo iz globine preskrbeti.

Nadlegovati ne morete toraj tako močno ne preobilna mokrota ne suša vspešno rast zelišč in to je tudi deloma poglavitni razlog, da so pri globoko obdelanem polji žetve bolj gotove (osigurane). Sosebno velja to pri gorkem podnebji, kjer delj časa vročina nasprotuje normalnemu razvitku rastlin.

V tem oziru je tudi Vipavcem njihovo, res marljivo izvršeno globoko obdelovanje polja le v veliko korist — drugim pak v dober izgled umnega poljedelstva!

Toda ne le samo s tem se zboljša rodovitnost zemlje! Vsled učinka neoviranega vstopa zrakù v globokejši zrahljano plast, se razkrojitev rudninskih in organskih (živalskih in rastlinskih) tvarin živahno vrši in redilne snovi se tako rekoč rastlinam s tem razkrijejo ter postanejo takoj užitna hrana.

Velevspešno je globoko obdelavanje osobito iste zemlje, koje spodnja plast je boljše jakosti kot zgornja; z mešanjem obeh dosežemo lahko še enkrat boljši pridelke.

Prične naj se globoko obdelovanje vselej v jeseni. Surovo vrezane brazde ostanejo naj čez zimo, da jih zamore mraz v zvezi z dežjem, snegom itd. dobro prešiniti, kajti on učini najcenejšo in najhitrejšo razkrojitev, in uniči vsled globokega preoravanja na površje spravljena gnjezda mrčesov, koji našim rastlinam tolikanj, sosebno v njihovi mladosti škodujejo.

Z umnim globokim obdelovanjem znebimo se pa tudi lažje nam tako sitnega plevela, kateri prostor, živež in svetlobo našim kulturnim rastlinam krade.

Vsled vsega navedenega je rašča rastlin bolj normalna, enakomerna — pridelek gotovejši, dobiček pa večji!

Toda umno k delu!

(Dalje prihodnjič.)

Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva.

Spisal R. Dolénc, vodja deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

(Dalje.)

Da bi se kranjsko sadjarstvo v kratkem času bolj ko le mogoče po obili množini plemenitega sadnega drevja povzdignilo, snoval je v svojem času pisatelj teh vrstic posebno sadjarsko društvo, katero naj bi eno veliko drevesnico na Pivki, drugo manjšo pa v vipavski dolini imelo, in katerega udje naj bi le za en sam forint letnine, vsako leto najmanj 10 lepih dreves udobili. To pošteno, in na vse strani strokovnjaško dobro premišljeno podvzetje ostati je moralo pa žalibog le na papirji, kajti prvič se je na najmerodajnejšem mestu do pičice strogi ustrezbi zveličalnega birokratizma večja važnost prisvojala, kakor pa utešbi kmetiške bêde; drugič je pa moral poseči v to zadevo tudi pravi sadjarski „šarlatan“, da jo oslabi in popolnem onemogoči. Sicer je pa tudi z ustanovitvijo še tako koristnega kmetijskega društva na Kranjskem dandanes velik križ, kakor hitro ona denarno pomoč udov zahteva, in naj bode ta še tako majhna, kajti kjer je bêda, je le bêda. In zato nam po vsestranski zadobljeni in britki skušnji dandanes niti več na um ne pride, da bi se za sadjarsko društvo, kakoršno smo pred leti namerjavali, še potezali, pač smo pa mnenja, da bi sledeče sredstvo brez vsega dvoma najizdatnejše bilo v prilično prav kratkem času, kranjsko sadjarstvo z obilo pomnožitvijo sadnega drevja povzdigniti.

Obdelujmo umno naša polja!

Spisuje V. Rohrmann, pristav deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

II.

Zakaj ne zboljšujemo rodovitnosti zemlje z globokejšim obdelovanjem?

(Dalje in konec.)

O načinu izpeljave globokejšega obdelovanja so nazorji različni. Mnogo jih je tega mnenja, da je potrebno sploh le globokejše orati, ako hočemo bogatejše pridelke doseči — nedvomno je, da imajo isti tudi v nekajih slučajih prav.

Nam se je umno poprijeti globokejšega obdelovanja in neobhodno potreba je toraj, da pričnemo najprvo natančno preiskovati jakost spodnje plasti in še le potem izbrati si na podlagi te preiskave pravi način globokejšega obdelovanja.

Splošno zamore biti jakost spodnje plasti razmerno trojna in sicer slabša, ista ali boljša, kakor ona zgornje plasti.

Ako smo našli, da imamo od zgornje bolj revno, nerodovitno spodnjo plast, tak opustimo globoko oranje (preoravanje) in pričnimo pospeševati samo z rahljanjem spodnje plasti v zvezi z navadnim oranjem rodovitnost zemlje. Če je pa spodnja plast v jakosti enaka zgornji ali pa še morda boljša, tako se lahko precej prične z globokim oranjem, toda — sosebnost v prvem položaji — v zvezi z umnim, dobrim gnojenjem.

Pač nam ne dela preglavice, globosežno, ilovno zemljo, kateri je primešanih kakih 10% apna ali 20% sprstenine, pa tudi ne sploh bolj rahljo zemljo z dobro spodnjo lego globoko preoravati; nasprotno se pa moramo pač s pozornostjo globokejšega oranja lotiti pri težki, mrzli zemlji in to tem bolj, čim manj imamo gnoja v to svrhu za pripomoček. Da se kolikor možno varujemo v takih slučajih pred slabimi vspehi globokejšega preoravanja, je umestno, da začnemo najprvo s poskusi na manjših prostorih — po očitno dobrem vspehu teh poskusov pa splošno na polji.

Po načinu globokejšega obdelovanja namreč, ako hočemo spodnjo plast preoravati ali pa samo zrahljati, poslužujemo se v to svrhu raznih sredstev — raznega orodja.

Za globoko oranje služi lahko eno oralo, katero mora biti močno s primerno zavito in strmo desko (rajolno oralo); poslužujejo se pa tudi dveh oral, kojih prvo navadno brazdo vreže, drugo pa v isti brazdi sledi in spodnjo plast preorava itd. Omenjam tu, da je za globoko oranje na Českem zraven parnega pluga, ki se pa le pri veleposestvih nahaja, na prvem mestu splošno priljubljeno „rajolno oralo“ od Rud. Sacka. Velevspešno poslužujejo se ga tudi kmetovalci okoli Dečina na severnem Českem in sicer na zemlji, koje fizikalna jakost je skoraj ista dolenjske zemlje. To rajolno oralo je čisto železno in tehta s plužnjem vred 135 kilg. Stane pri „Clayton & Scuttleworth“ na Dunaji z dvema rezervnima lemežema skupno 50 gold. Za 21—37 cm. globoko oranje s tem oralom rabimo vprežno moč 4 volov.

Globoko oranje prične naj se polagoma — ne nenkrat na vso globokost. V jeseni izvršeno, s primer- nim gnojenjem spremljano, dalo nam bode kmalu očitno korist.

Pri zrahljanju spodnje plasti poslužujemo se pa navadnega in podzemeljskega (brez deske) oral. S prvim vreže se navadna brazda, drugo sledi v tej brazdi in razrušuje, rahlja samo spodnjo plast, ne da bi jo na

površje spravljalo. Ta način globokejšega obdelovanja je velike važnosti, ker ga lahko izpeljemo pri vsaki zemlji, če ima še tako borno in nerodovitno spodnjo plast,*) brez posebnega gnojenja in vendar na korist večje plodnosti vsled omenjenih uže vzrokov. S takim rahljanjem pripravljamo pa tudi lahko spodnjo plast, se ve da le v zvezi z dobrim gnojenjem, za poznejše preoravanje.

Globokejše obdelovanje podpirati mora primerno gnojenje — tem boljše, čim revnejša od zgornje plasti je spodnja plast, katero z globokim oranjem na površje spravimo. Zeló dobro bi bilo, ako bi ilovnato zemljo, ki je polna železnega okisa — kar velja sosebnost Dolenjcem — s hlevskim gnojem in apnom gnojili, katero slednje bi v fizičnem in kemičnem oziru jako dobro učinkovalo.

Globoko oranje prične naj se za rastline z dolgimi, krepkimi koreninami, katere spodnjo plast lahko dobro uporabijo. V tem oziru je nenadomestljiva naša pesa — najboljša izmed korenstva. Krompir uže ni tako pripraven za prvo leto. Izmed žiti prenaša še najbolj oves tako vzrejališče.

V globoko zrahljano zemljo pa sejemo najbolj vspešno prvo leto bob, nemško deteljo, esparseto itd. Globoke korenine teh rastlin spodnjo plast še bolj zrahljajo, po žetvi v zemlji ostale jo pa tudi gnojijo. Pšenica, rž in ječmen naj se nikdar ne sejejo na globokejši orano zemljo precej prvo leto, marveč še le v 2. ali 3. letu.

Globokejše obdelovanje naj se po potrebi ponavlja in sicer se to ravna po načinu vrstenja rastlin. Navadno se globokejši obdeluje za okopovalne, krmenske, predivnate in oljnate rastline. Globoko oranje naj se ponavlja normalno toraj vsakih 4—6 let, zrahljanje spodnje plasti pa razmerno vsako 3. ali 4. leto.

Želeti bi bilo, da bi se v tem oziru naši dolenjski veleposestniki ganili, gotovo na svojo in svojih sosedov korist!!

Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva.

Spisal R. Doléne, vodja deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

(Dalje.)

K točki 2.

Kjer je pri nas na Kranjskem sadjarstvo še v precejšnji, ali recimo, še celó veliki meri zastopano, se nahajajo skoraj brez izjeme, ako uže ne plemena, pa vsaj vrste plemen, katere nimajo skoraj da nikake vrednosti, razun najmanjše za hišno porabo v svežem stanu.

Ako hočemo, da nam sadjarstvo kaj nese, ravnati se nam je treba pri izvolitvi sadnih plemen, katere si mislimo gojiti, posebno pa še pri izvolitvi sort v plemenih, po danih podnebnih, in drugih posebno prometnih razmerah. Za kraje z ojstrim podnebjem, kateri so vrh tega še od najbližjega velikega mesta ali pa uže celó od železnice jako oddaljeni; je umestno, da se gojé tako zvana gospodarska plemena in gospodarske sorte v njih.

Gospodarska plemena in sorte imenujemo pa tiste, katere jako obilo rodé ter se z največjo koristjo za tehnične sadjarske izdelke porabiti dadó, kakor češplje

*) Izjemo dela se ve da bolj plitva zgornja s sploh kamenito spodnjo plastjo.